

TUTKIMUSLAITOKSEN TULEVAISUUS

Muistio keskustelujen pohjaksi

1. Tutkimuslaitoksen asema ja luonne

1.1. Suhdanne-ennusteet

Tutkimuslaitoksen asema suhdannekehitystä seuraavana ja ennustavana laitoksena on muuttumassa, joskin hitaammin kuin kenties aikaisemmin nähtiin. Joka tapauksessa ennustemenetelmät ovat ainakin reaalipuolen osalta suunnilleen yhtä pitkällä valtiovarainministeriössä. Lisäksi päätoimisto edelleen tekee suhdanne-ennusteita, jotka tasoltaan eivät ehkä nykyisin aivan vastaa tutkimuslaitoksen ja valtiovarainministeriön ennusteita. Taloudellinen suunnittelukeskus on ilmeisesti ainakin periaatteessa pyrkimässä myös lyhyen ajan ennusteisiin talouspolitiikan tarpeita silmällä pitäen. Kehitys on kuitenkin vasta sikiöasteella. Taloudellinen tutkimuskeskus kaavailee myöskin varsin peittävän ennusteorganisaation luomista. Erityisesti rahataloudellisen ennustamisen puolella molemmilla suurilla liikepankeilla ja ainakin säästöpankki- mutta vähitellen myös osuuspankkijärjestöllä on oma ennusteorganisaationsa.

Tällaisessa kentässä tutkimuslaitoksen etuna ovat tällä hetkellä jo varsin mittavat ennusteperinteet ja suhteellisen suuri ennustehenkilökunta. Lisäksi laitoksella jatkuvasti lie-
nee tietynlainen etumatka suhdanne-ennustemalliin rakentamises-

sa. Tämä etumatka saattaa säilyä, mikäli käynnistetty malliprojekti tuottaa kohtuullisia tuloksia kohtuullisessa ajassa.

Miten tutkimuslaitoksen tulisi tässä kentässä suunnistaa tulevaisuuteen? Seuraavassa näkökohtia:

- Tutkimuslaitos ei voi luopua reaaliennusteiden itsenäisestä laadinnasta. Laitoksella täytyisi ainakin olla jatkuvasti kunkin sektorin osalta riittävä asiantuntemus itsenäisesti arvioimaan muiden laitosten tekemiä ennusteita. Laitoksen ekonomistikoulutuksen tason säilyminen edellyttää myös, että reaalipuolella vallitsevat riippuvuudet hallitaan laitoksen piirissä. Rahataloudellisen ja reaalitaloudellisen kehityksen välisten kytkentöjen tutkimus edellyttää syvällistä reaalitaloudellisen kehityksen tuntemusta. Tutkimuslaitoksen panosta reaalipuolella, mukaanluettuna hinta- ja kustannuskehitys ei voida tämän vuoksi nykyisestään absoluuttisesti supistaa.
- Keskuspankin tutkimuslaitoksena ja tässä ominaisuudessa rahapolitiikan suunnittelua tukevana tulisi tutkimuslaitoksen työskentelyn painopisteen kuitenkin siirtyä rahataloudelliselle puolelle, mukaan luettuna maksutaseen pääomaliikkeet. Näillä alueilla tutkimusten tarve on kenties kaikkein suurin ja tutkimusten suorittaminen hyvin suurelta osin nimenomaan tutkimuslaitoksen varassa. Painopisteen siirtämiseksi edelleen tähän suuntaan olisi tutkimuslaitoksen kasvumahdollisuuksista valtaosa käytettävä rahataloudellisen, lähinnä raha- ja reaalitalouden välisten yhteyksien, tutkimuksen laajentamiseen. Pannon rahataloudellinen tutkimusprojekti on tässä suhteessa

mahdollisesti melkoisena tukena ja tuottanee lähivuosina tutkijavoimaa laitoksen tähän suuntaan laajentumista ajatellen.

- Ennustehorisontin loitontaminen kuuluisi luonnollisena osana kehityspyrkimyksiin ennen kaikkea raha- ja muun talouspolitiikan tarpeita ajatellen.

Näin ollen tutkimuslaitoksen kehityslinjat suuntautuisivat ensinnäkin reaali- ja hintakehityksen suhdannedynamiikan jatkokartoitukseen malliprojektin merkeissä ja pysytellen suurin piirtein nykyisen tällä alueella työskentelevän tutkijakapasiteetin puitteissa. Mahdolliset kapasiteetin laajennukset tulisi suunnata rahataloudellisen ja maksutasekehityksen puolelle sitä mukaa, kuin sopivia tutkimuksen laajennusalueita kypsyy tilastopohjan ja problematiikan osalta.

Tutkimuslaitoksen yhteistyö toisten julkisten ennustelaitosten kanssa lienee reaaliennusteiden osalta kehittymässä jo omalla painollaan kohtuullisesti. Yhteistyötä rahoitusongelmien osalta olisi syytä harkita, kunnallistalouden ja mahdollisesti myös yritysrahoituksen erityislaitosten suuntaan. Tutkimuslaitoksen yhteistyötä pankkien ekonomistien ja myös muiden luottolaitosten asiantuntijoiden kanssa olisi syytä harkita nimenomaan rahataloudellisella puolella. Rahoitustilastojen siirtyessä Tilastolliseen päätoimistoon, olisi huolehdittava yhteyskanavien aukipysymisestä myös sinne.

1.2. Akateeminen tutkimus

Vaikka korkeakouluissa jatkokoulutustoiminta saataisiinkin nykyistä paremmalle tolalle, on oletettavissa, että näissä jatkotutkimus huomattavalta osaltaan suuntautuu teoreettisiin ja meto-

disiin kysymyksiin. Tämän vuoksi olisi paitsi luonnollista, myös erittäin tarpeellista, että tutkimuslaitos edelleen huolehtisi akateemisesta jatkokoulutuksesta. Akateemisen tutkimuksen painopiste voisi tällöin olla nimenomaan empiirisessä, varsinkin rahataloudellisessa ja lähellä talouspolitiikan kysymyksenasetteluja pysyvässä tutkimuksessa.

Akateemisen tutkimustyön kunnollinen ja kohtuullisessa ajassa tapahtuva hoitaminen edellyttää, että laitoksen kapasiteetti pidetään riittävän korkeana suhteessa laitokselta edellytettyyn rutiinituotokseen, jotta tutkijaenergiaa jäisi käytettäväksi sekä akateemisten tutkimusten suorittamiseen että niiden ohjaamiseen.

1.3. Raha- ja muu talouspolitiikka

Laitoksen asema rahapoliittisen ja koko talouspoliittisen päätöksenteon kentässä on sen sijaan selvästi labiilimpi. Tämä asema riippuu rahapoliittisen päätöksenteon osalta pankin sisäisestä organisaatiosta ja molemmissakin tapauksissa myös henkilökysymyksistä. Nykyisellään laitoksen johdon (valvoja mukaanlukien) energiasta melkoinen osa menee sekä rahapoliittisen että muun talouspoliittisen päätöksenteon valmisteluun. Missä määrin näin on myös tulevaisuudessa, on ehkä enemmänkin henkilö- ja organisaatio- kuin varsinainen tavoitekysymys.

2. Tutkimuslaitoksen organisaatio

Tutkimuslaitoksen organisaatio on laitoksen heikko kohta. Laitos on kasvanut yli 50-päiseksi ja laitoksen organisaatio periytyy ajalta, jolloin väkeä oli kourallinen. Laitoksen tehtävät ovat monipuolistuneet ja rutiinikäsitteilyn aineiston määrä moninkertaistunut. Nykyisellään laitoksen potentiaalisesta kapasiteetti-

tista erittäin suuri osa kuuluu erilaisiin energiahäviöihin. Tämä ei ole ihmeteltävää, jos tarkastelee kuviota 1.

Ei voida lähteä siitä, että useita päällekkäisiä tai rinnakkaisia tuotantolinjoja sisältävä ja olennaiselta osaltaan luovaa tutkimustyötä tekevä laitos voitaisiin organisoida kovin tiukasti. Kuitenkin monet nykyisen organisaation tai organisoimattomuuden puutteet ovat siinä määrin ilmeiset, että nimenomaan organisaation kehittämiseen kannattaa uhrata melkoisesti ajatustyötä.

2.1. Yleisorganisaatio

Yleisorganisaation heikkouksina on, että johdon porrastus ja työnjako on toteutettu heikosti ja yläpainoisesti. Toisen osastopäällikön vakanssin miehittämättömyys vaikeuttaa osaltaan tehtävien hoitoa. Tästäkin riippumatta tutkijakoulutuksen saanutta johtaja- ja osastopäällikön vakanssin miehittämättömyys vaikeuttaa osaltaan tehtävien hoitoa. Tästäkin riippumatta tutkijakoulutuksen saanutta johtaja- ja osastopäällikkötasoa käytetään tai ainakin edellytetään käytettävän rutiiniluontoisiin henkilö- kunta-, informaatio- ja työnjakoratkaisuihin.

Työnjohto- ja valvontatehtäviin pystyvän ja koulutetun toimistopäällikön tarpeesta on puhuttu jo kohta vuosikymmen. Tällaisen, vailla tutkija-amboitioita olevan organisaatiokokemuksista omaavan toimistopäällikön avulla voitaisiin organisaation olennaiset heikkoudet poistaa. Henkilön olisi löydettävä laitoksen ulkopuolelta, mistä tällainen epäilemättä olisikin löydettävissä ja muutamissa kuukausissa koulutettavissa tehtävään (vaiko Sirkka Hämäläinen 1972?).

Toimistopäällikkö olisi toisen osastopäällikön alainen ja hänelle kuuluisivat suurehkojen normaalirutiiniin kuulumattomien laskutehtävien jako, kirjoitus-, piirustus- ja painatustöiden valvonta, oikoluvun järjestäminen, julkaisujen jakelun valvonta, alemmn asteiset henkilökuntakysymykset jne.

2.2. Tutkimustyön johto

Tällä hetkellä jatkuvien selvitysten ja rutiinien sekä rutiineja lähellä olevan laskentatyön rasitus tutkijatasolla on niin suuri, että mahdollisuudet tutkimustyön vireillä pitämiseen ovat heikot. Rutiinien paineen vähentämismahdollisuuksista seuraavassa jaksossa.

Tutkimustyön johto kärsii lisäksi koulutukseltaan ja intresseiltään riittävän peittävän johtohahmon puutteesta, jolla lisäksi olisi aikaa ja aktiivisuutta tutkimustöiden edistymisen edellyttämään tukemiseen, kannustukseen ja hiostukseen.

Lähtien siitä, että rutiinityön painetta yleisjohtoportaan ja tutkijaportaan voidaan keventää olisi johto organisoitava seuraavasti:

- tutkimusten ideointi ja yleisuunnittelu laitoksen johtajan tai osastopäällikön johtamissa tutkimusryhmissä
- tutkimuksen jatkokehittäminen yleislinjojen osalta samoissa tutkimusryhmissä sekä yksityiskohtien osalta pienemmissä, enintään neljän hengen kokouksissa, joissa tutkija, tutkimusryhmän johtaja ja tutkimuspäällikkö mukana
- Tutkimuksen jatkuvasta seurannasta, metodisesta ohjauksesta ja kritiikistä vastaisi vakinaisen tutkijan vakanssilla oleva tutkimuspäällikkö. Tutkimuspäällikköjä olisi ol-

tava riittävän henkilökohtaisen kontaktin turvaamiseksi kaksi, jolloin kummankin osalle tulisi noin 10 tutkijaa (Ahti Molander ja Puumasan väiteltä toisena Kari Puumana?)

*Ruohon Puusajut +
lyhyt ja
käsittelyä*

Tutkimustyön johdon tehokkuus edellyttää ohjauksen jonkin määräistä säännönmukaistamista siten, että eri tasoisille tutkimuskokouksille kunkin tutkijan kohdalla määrättäisiin vähimmäistiheys ja varattaisiin mahdollisuus suurempaan tiheyteen tarpeessa. Ennen kaikkea edellytettäisiin kuitenkin kontaktikykyisiä ja -haluisia tutkimuspäälliköitä, jotka tuntisivat henkilökohtaista vastuuta tutkijoiden tutkimustöiden edistymisestä ja jotka tämän vuoksi olisivat valmiit uhraamaan melkoisen osan työpanoksestaan tähän ohjaustyöhön.

Niin kauan, kuin osastopäällikköjä ja vakinaisia tutkijoita on vajaa luku, ideaaliorganisaatiosta on tingittävä. Tutkimuspäällikön olemassaolo on miltei välttämättömyys.

Muistiinpanon omaisesti lienee syytä kirjata kysymys jo kuolleiden perjantaipalavereiden mahdollisesta ylösnousemuksesta muodossa tai toisessa. Näiden tarkoituksenmukainen organisointi näinkin suuressa laitoksessa tuntuu tuottavan vaikeuksia. Olisiko siirryttävä valtaosaltaan tutkimusryhmien keskeisiin palavereihin.

2.3. Laskentatyön organisointi

Vallinneen vanhakantaisen näkemyksen mukaisesti sekä osittain, laskentatyövoiman puutteesta (laskijoiden lukumäärä/tutkija on katastrofaalisesti laskenut, vaikka ATK otettaisiin huomioon) ja heikosta organisoinnista johtuen tutkijoilla on jatkuvasti suoritettavanaan runsaasti erilaista rutiininomaista tai miltei rutiini-

ninomaista laskentatyötä. Tutkijakapasiteetin vapauttaminen täy-
tehoiseen käyttöön omalle tasolleen, edellyttää kaiken mahdollisen
laskentarutiinin siirtämistä pois tutkijoilta.

Suhteellisen pientenkin rutiinien kannalta siirtäminen pois
tutkijoilta laskijoille edellyttää sen organisatorisen kitkan pie-
nenetämistä, joka nykyisin vallitsee tutkija- ja laskijaportaan
välillä. Eräänä ratkaisumallina saattaisi olla laskijoiden osoitta-
minen tutkimusryhmien nimikkokäyttöön kaikkien rutiinitöiden ja
pienien satunnaistöiden osalta. Suuremmat satunnaistyöt ja isot
projektit olisi allokoitava toimistopäällikön kautta. Tällöin
pienien töiden järjestys ja laskijoiden työllistys tulisi ensi-
sijassa tutkimusryhmien sisäiseksi tehtäväksi, joka vielä viiden
- kuuden tutkijan kokoisessa ryhmässä kävisi suhteellisen jous-
tavasti.

Laskentatyön vähentäminen tutkijatasolta edellyttää organi-
saatioparannuksista huolimatta myös laskijavoiman lisäämistä.
Kun laskijoita edelleen olisi joustavuussyistä välillä käytettävä
oikoluku- ym. tehtäviin, olisi vähintään laskija/3 tutkijaa suhde
saavutettava. Tällä hetkellä suhde on n. 1/5. Tällöin voitaisiin
myös suorittaa työpiirustusten siirto laskijoille (ks. seur.).

2.4. Piirustus työn organisointi

Piirustustyön organisoinnin suurin heikkous tällä hetkellä
on se, että normaalilaskijat eivät halukkaasti piirrä edes työ-
graafeja. Tämä käytäntö olisi täsmällisesti muutettava. Lisäksi
olisi voitava edellyttää, että varsinaiset piirtäjät pystyvät
tekemään viimeistelytasoltaan heikompia ja toimitusajoiltaan
lyhyempiä työkuvioita tarvittaessa.

Suunta- ja suhdannejulkaisun problematiikkaan palataan seuraavassa jaksossa. Audiovisuaalisen huoneen edellyttämä piirustustyö tulee olemaan jatkuvasti melkoinen ja näiden piirustustöiden oikea ajoittaminen sekä materiaalin tasaisen virran turvaaminen edellyttävät tämän piirustustyön tiivistä kytkentää kokonaisorganisaatioon laskentapuolella.

Piirustustöiden valvonta varsinaisten piirtäjien osalta olisi ilmeisesti sijoitettava suoraan toimistopäällikön alaisuuteen, joskin varsinainen töiden allokointi vain ruuhkan sattuessa. Toimistopäällikkö olisi audiovisuaalisen osalta yhteydessä Vanhalaan.

2.5. Suunta ja suhdanne

Suunta ja suhdannejulkaisun edellyttämä laskentatyö ja erityisesti sen edellyttämä piirustus- ja painotyö on kaiken suhteellisuuden ulkopuolella laitoksen resursseihin ja julkaisun käyttöön nähden. Julkaisun painettuna toimittaminen olisi välittömästi lopetettava. Kausipuhdistettuja sarjoja voitaisiin rajoitettuna valikoimana tuottaa esim. kuukausittaisena monisteena ilman piirroksia, kunnes Päätoimisto ottaa sen tehdäkseen. Tämä senkin vuoksi, että monessa tapauksessa esitetty kausipuhdistettu tasosarja ei vastaa informaatiotarvetta, vaan jalostusta joudutaan eri käyttäjien toimesta viemään joka tapauksessa eteenpäin.

Vapautuva piirtäjäkapasiteetti tarvitaan epäilemättä audiovisuaalisen huoneen käyttöön, vapautuva laskentakapasiteetti tutkijoiden laskentatyön vähentämiseen ja vapautuva painatustyönön käytetty kapasiteetti löytää varmasti tuottavamman käyttönsä.

Suunnan ja suhdanteen lopettaminen mahdollistaisi myös laitoksen sisäisen aikasarjojen jalostustyön viemisen huomattavasti pitemmälle ja laajemmalla rintamalla, kunhan nykyisestä epätarkoituksenmukaisesta viimeistelyn tasosta piirros- ja painatuspuolella luovuttaisiin.

2.6. Kirjoitus- ja painotyöt

Kirjoitus- ja painotöiden organisoinnissa ei tällä hetkellä liene olennaisia puutteita, ellei töiden oikoluvun suorittamista tutkijaportaalla nykyisessä laajuudessa ole pidettävä tutkijakapasiteetin väärinkäyttönä (se samalla epäilemättä heikentää oikoluvun tasoa).

Vuosikirjan ja Bulletinin toimittaminen tapahtuisi osastopäällikön johdon alaisena, ideaaliorganisaatiossa kenties yksi kummankin, jolloin PVM-kertomus kuuluisi myös vuosikirjasta vastaavalle.

Kirjoitus- ja painotöiden valvonta kuuluisi toimistopäällikölle, mutta töiden allokointi vain ruuhkatilanteissa.

2.7. Kirjasto- ja arkisto

Kirjaston ja arkiston hoito lienee tällä hetkellä myös tyydyttävästi organisoitu, kunhan jatkuvasta kehitystyöstä huolehditaan riittävän hiostuksen muodossa.

Kirjaston olisi ilmeisesti ideaaliorganisaatiossa kuuluttava toisen osastopäällikön alaisuuteen.

2.8. Ulkopuoliset työt

Ulkopuolisten töiden karsinta ja muualle ohjaaminen on yleensä viety koko lailla pitkälle. Lienee kuitenkin jatkuvasti syytä tarkkailla, mitä pankin sihteeristö teettää tai yrittää teettää tutkimuslaitoksella ja tarvittaessa rajoittaa kovin ottein tämä toiminta.

Menettelytavat kansainvälisten järjestöjen papereiden tarkistuksessa ovat myös järkipäristyneet sikäli, että numerotarkistus on jätetty pois ja rajoitutaan yhdellä läpiluvulla toteutettavissa olevaan asiatarvistukseen. Tätä periaatetta on syytä kenties kirkastaa edelleen.

Töiden vastaanotto ulkopuolelta ei saisi tapahtua osastopäällikkötason alapuolella lukuunottamatta rutiinitöitä (aktuaarit).

TUTKIMUSLAITOKSEN NYKYINEN "ORGANISAATIO"

8.7.70 / M...
KUVIO 1.

Valvojien
siht

Jokien
siht

Osa-
siht

Valvojien
siht

Tutki-
jat

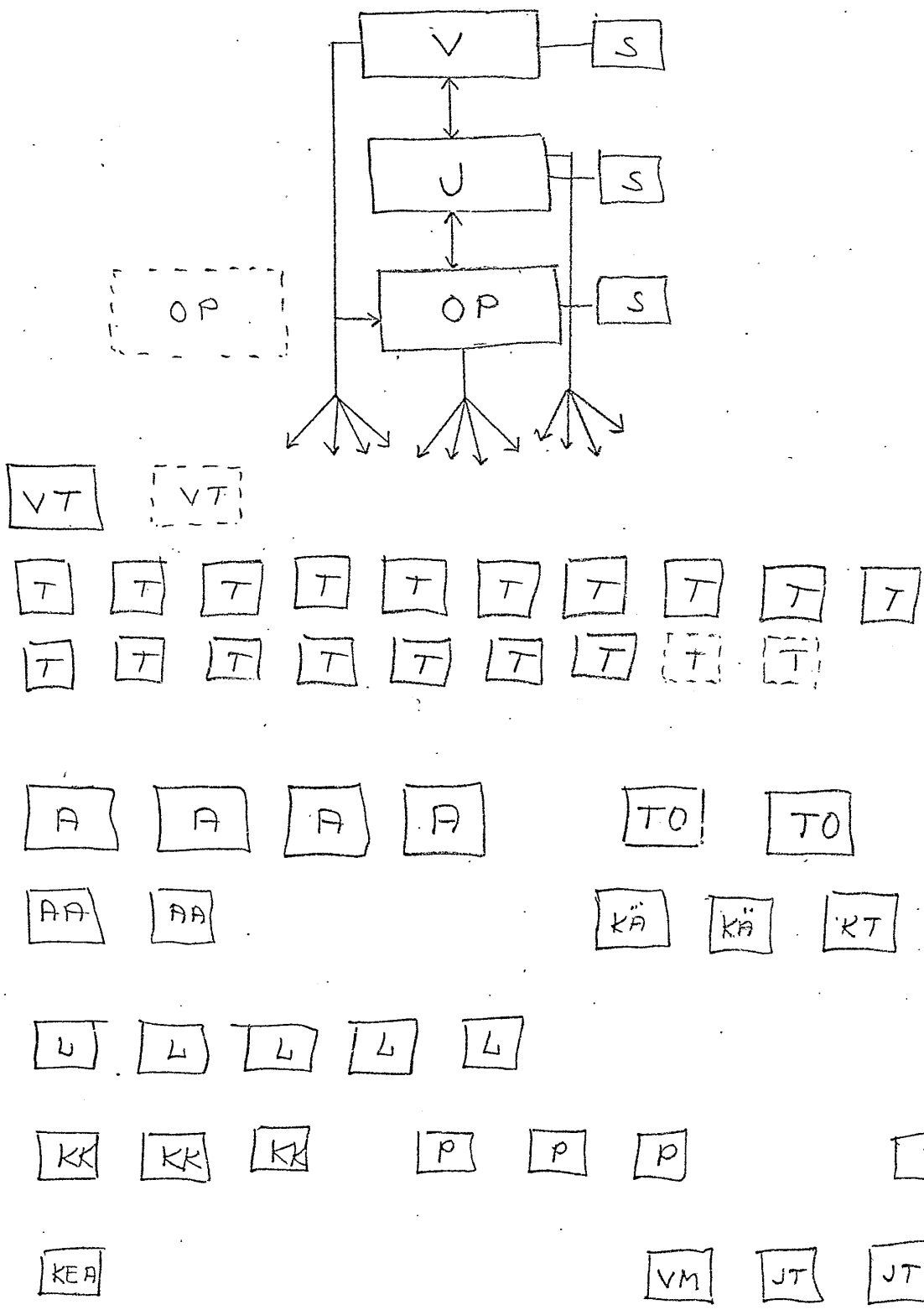
Aktuaarit
Voimittajat
Kirj.heit.

Apul. aktuaar.
Kielentant
Kielentant
Korjastoap.

Asiat

Konkreettiset
Pintajat
saura

Kesäapul.
Valvintat
huolehtijat

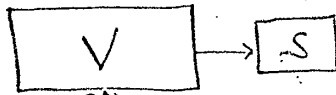
Z =
Sour

TAVOITE - EHDOTUS

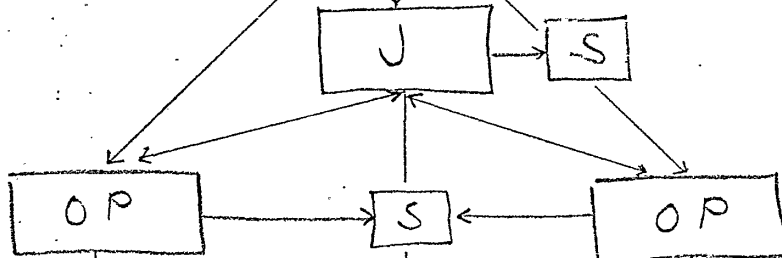
(ORGANISAATIO ERI OSATOIMINNOISSA ERILAINEN, KS MUISTIO)

KUVIO 2.

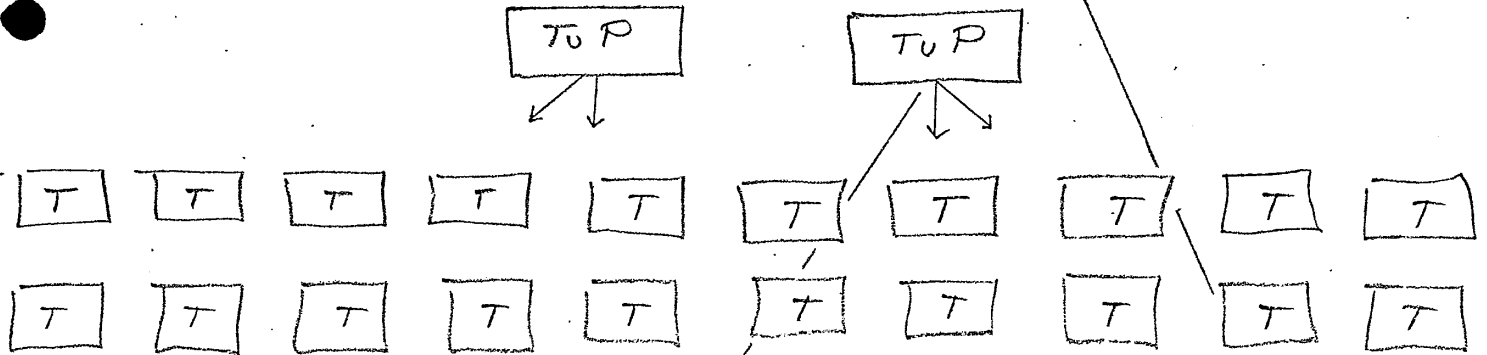
VALVONTATASO

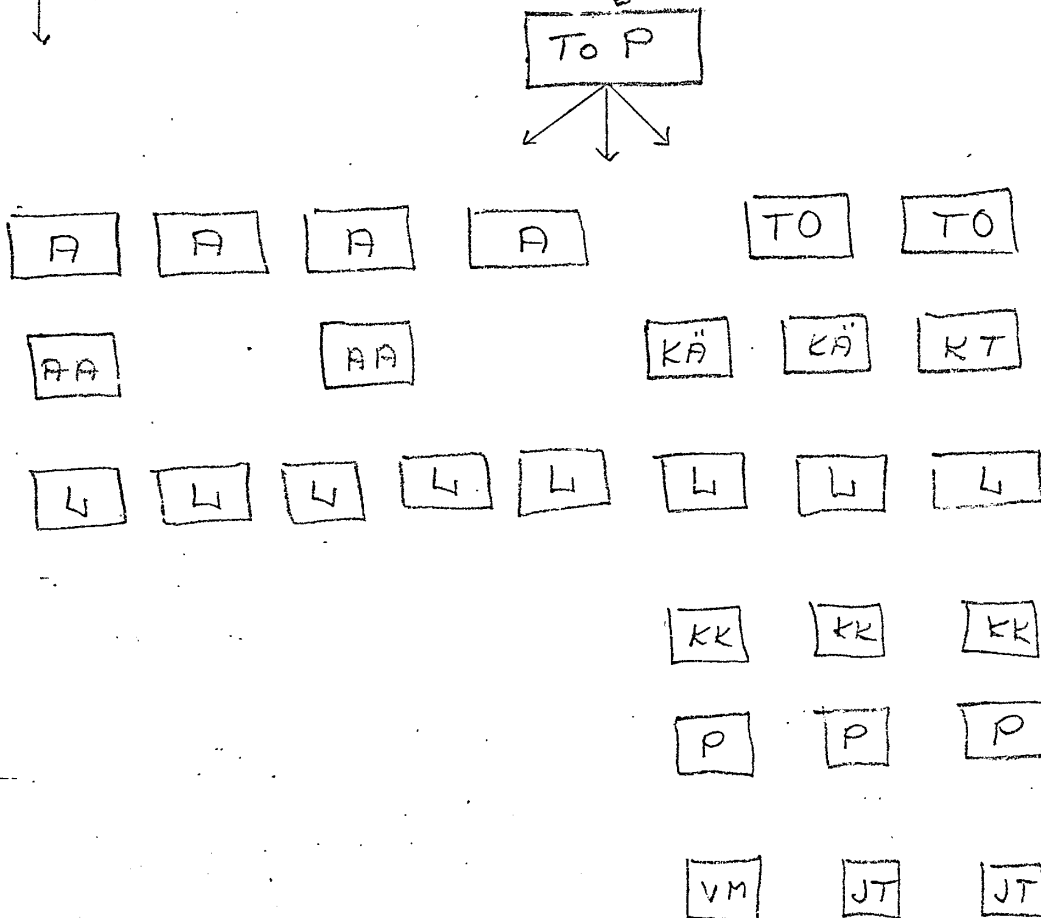
YLEISJOHDON TASO

TUTKIJATASO

TEKNINEN TASO

KIRJASTO

